

بازخوانی سندی سیاقیه از جمع و خرج‌های بلدیه طهران (عصر مشروطه ۱۳۲۵ ق.)

دکتر خلیل خان تقفی (اعلم الدوله)

محسن روستایی

سند پژوه و پژوهشگر تاریخ

سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

چکیده:

این مقاله در اصل معرفی و بازخوانی سندی است سیاقیه که در نوع خود یکی از مهمترین اسناد تاریخی است که آغازین فعالیت‌های بلدیه طهران را پس از استقرار مشروطیت بازگو می‌کند. این سند در سه صفحه و شامل ده فقره و فهرست‌های مجزایی است که جزء جزء فعالیت‌های بلدیه و جمع و خرج‌های مربوط به آن را از (تاریخ ۶ رمضان لغایت آخر ذی قعدة الحرام ۱۳۲۵ ق.) نشان می‌دهد و قدر مسلم از جنبه‌های علمی و پژوهشی و تاریخ اجتماعی و نیز جنبه‌های عملی علم سیاق و سیاق‌شناسی حائز اهمیت خواهد بود. از دیگر سوی استنساخ خطوط دشوار این سند نیز گاهی مؤثر خواهد بود در روند علم سند شناسی و تسهیل در تحلیل و تحقیقات مورخینی که با این گونه اسناد روبرو می‌شوند.

تمهید:

سیاق و سیاق‌پژوهی متمرثر خواهد بود، اهمیت دیگری هم به لحاظ تاریخ اجتماعی و سیر روند زندگی شهروندی خواهد داشت. منتهی تا عمل سیاق‌خوانی متن انجام نپذیرد، این برداشت تاریخی دریافت نخواهد شد. فضای اصلی سند، سخنان و نکات مناسبی از تدارکاتی دارد که اداره بلدیه، در قبال شرح وظایف خود به انجام آنها مبادرت ورزیده و تهیه و تداوم وسایل و لوازماتی را برای نیل به اهداف اداری-خدمت‌رسانی در دستور کار خود قرار داده است. آشنایی با مشاغل و صنوف مختلف اجتماعی در کنار چهارچوب تشکیلات بلدیه و چگونگی اخذ مالیات از طبقات مختلف و پرداخت اجرت‌ها و حق‌العمل مزدبگیران و مواجه کارکنان طرف حساب اداره بلدیه و چاپ و پخش اعلانات تبلیغی-اداری و ... و مسائلی از این دست، درون محتوای سند مورد تحقیق را تأمین می‌نماید.^(۷)

این سند در سه صفحه و شامل ده فقره دفعه و فهرست‌های مجزایی است که جزء جزء فعالیت‌های بلدیه و جمع و خرج‌های مربوط به آن را از (تاریخ ۶ رمضان لغایت آخر ذی قعدة الحرام ۱۳۲۵ ق.) نشان می‌دهد و قدر مسلم از جنبه‌های مختلف علمی و پژوهشی می‌تواند مورد مذاقه و دقت نظر قرار گیرد. با این توضیح که بنده فقط مرحله بازخوانی و استنساخ و تا حدی مصادیق سندپژوهی آن را به عهده داشته‌ام، نه بیشتر.^(۸)

سند سیاقیه‌ای که به معرفی و بازخوانی آن پرداخته ایم، یکی از مهمترین اسناد تاریخی است که آغازین فعالیت‌های بلدیه طهران را پس از استقرار مشروطیت بازگو می‌کند. این سند حدود هفت ماه پس از تصویب «کتابچه قانون بلدیه» که در ۲۰ ربیع‌الثانی ۱۳۲۵ ق. از سوی مجلس اول، بنیان گذارده شد، صادر و عرضه شده است. در اصل این کتابچه که مشتمل بر ۱۰۸ ماده است زمینه قانونی مناسب و جامعی را برای اجرای اصلاحات شهری و یا به تعبیر ماده اول آن: «برای حفظ منافع شهری و ایفای حوایج اهالی شهرنشین فراهم شد[ه است]».^(۱) نخستین رئیس اداره بلدیه پس از انقلاب مشروطه، دکتر خلیل-خان تقفی (اعلم الدوله)^(۲) بود و عمارتی نیز واقع در سبزه میدان برای این مؤسسه تمدنی و تازه بنیاد اختصاص داده شد.^(۳) البته در آن روزگار به خاطر اغتشاشات مکرر داخلی و مداخلات خارجیان بلدیه نتوانست آن گونه که انتظار می‌رفت به وظایف قانونی خود عمل نماید^(۴) و پس از روی کار آمدن احمدشاه قاجار (به سال ۱۳۲۸ ق.) و هنگام نیابت سلطنت علی‌رضاخان عضدالملک^(۵) بود که بلدیه به شکل رسمی کار خود را دنبال نمود.^(۶) به هر تقدیر سند منظور نظر ما که به مهر: «اداره بلدیه ۱۳۲۵ ق.» مهور شده، علاوه بر اینکه از نظر تمرین عملی علم

[قبض (۸)]

جمع و خرج اداره محترم بلديه از بابت عايدات متفرقه موافق رقعهای که حضرت والا مؤيدالدوله (۱۰) حاکم سابق طهران، به تاريخ ۱۴ رمضان، مطابق تصويب مجلس مقدس شورای ملی، واگذار به بلديه نموده و بلديه تصرف کرده از تاريخ ۱۶ رمضان لغایت سلخ ذی قعدة الحرام قوی نیل ۱۳۲۵ موافق جزو روزنامجات که در دفتر ثبت و موجود است. مقررأ محل های که دریافت شده

وجوه اعطایی و عیدی مالیات درشکه ها مالیات قهوه خانه ها حق الارض نפט میدان سوق الدواب (۱۱) حق الارض میدان محمدیه

(۲۰۶۴ تومان و ۱۹۵۰ دینار)

۱۵۵۹ تومان و ۸۹۵۰ دینار

از بابت حق الارض میدان محمدیه از ۱۵ رمضان لغایت هشتم ذی قعدة سوای مستقلات میدان که هنوز دریافت نشده و نزد مستأجرین مانده می گویند: باید وزارت داخله حکم بدهد که به بلديه بدهیم و سه ماه است که مکرراً به وزارت داخله نوشته شده که باید اجاره مستقلات را بلديه بگیرد یا حکومت. در این باب به هیچ وجه از وزارت داخله جواب نرسیده است.

(۱۵۳ تومان و ۷۷۰۰ دینار)

از بابت حق الارض نפט از ۱۶ رمضان لغایت سلخ ذی قعدة بعد از وضع پانصد و شصت و دو بار تبعه (۱۲) خارجه که از قرار حکم وزارت داخله گرفته نشده ۴۴۷۷ بار (از قرار - فی) باری ۱۲۵۰ دینار

(۵۵۹ تومان و ۶۲۵۰ دینار)

سوق الدواب به مباشری نقیب الممالک ۸۴۶ تومان و ۵ قران
از بابت حق الارض میدان محمدیه از ۱۵ رمضان لغایت هفتم ذی قعدة ۳۴۶ تومان و ۵ قران
از بابت حق الارض میدان محمدیه از ۱۵ رمضان لغایت هفتم ذی قعدة ۳۴۶ تومان و ۵ قران

۵۰۴ تومان و ۳ قران

از بابت مالیات قهوه خانه ها از اول میزان لغایت آخر جدی (این مبلغ از بابت [قسط - خط] (۱۳) میزان است) ۴۰۰ تومان
از بابت وجه اعطایی از بابت شش ماهه آخر سال (۱۰۴ تومان و ۳ قران) ۱۷۵۴ تومان و ۱۱۵۰ دینار

کنترات چراغ برق و قیمت اشیاء جهت عملة احتسابیه و غیره (۵۲۱ تومان و ۶۰۵۰ دینار)

کنترات چراغ برق و غیره ۳۰۲ تومان و ۳ قران

در وجه جناب حاج امین الضرب (۱۵) از بابت کنترات چراغ برق [(۲۰۰ تومان)]
در وجه جناب لواءالدوله از بابت قیمت عرآده نواقل که بعد از [ترتیب] دادن رد نماید (۳۰ تومان)
اجرت چاپ بلیط جهت عیدی گرفتن از اصناف که علی - الحساب داده شده (۶ تومان)
قیمت نشان فراشان بلديه و تعمیر تابلو (۲ تومان و ۳ قران)
در وجه نجار جهت ساختن دو زوج صندوق برای [بیمانه تنگ] که از جهت خیابانها بیاورند علی الحساب داده شده (۴ تومان)

در وجه کاشی یزها از بابت کاشی نمره دار جهت خیابانها و کوچه ها و مزارات که بعد از حاضر شدن و چسبانیدن قیمت آنها از صاحبان خانه ها دریافت شده و جمع صندوق مالیه بلديه [خواهد - قرار] شد علی الحساب داده شده (۶۰ تومان)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

(۷۶ تومان و ۵۰۵۰ دینار)

قیمت بیل ۵۰ قبضه، مقررأ	قیمت کلنگ ۳۰ قبضه،	قیمت پاروب	قیمت جاروب ۷۰	قیمت دسته جاروب و	قیمت دوچرخه
۲۶ من و ۲۴ سیر، (فی)	مقررأ ۲۵ من و ۱۵ سیر	۱۲۰ عدد	عدد (مقررأ) یک	دسته کلنگ و دسته	دستگاه (مقررأ)
۷ قران (۱۸ تومان و ۸۰۵۰ دینار)	(فی) ۵ قران (۱۲ تومان و ۹۹۰۰ دینار)	(فی) هزار و ششصد دینار (۱۹ تومان و ۲ قران)	تومان و ۳ قران	بیل و اجرت حمالی (۶ تومان و ۳۱۰۰ دینار)	۱۸ تومان

اجرت عمله جهت پاک نمودن گل‌های خیابان‌ها و کرایه الاغ جهت حمل گل از خیابانها به خارج و تعمیر عمارت بلدیه

(۱۴۲ تومان و ۷ قران)

کرایه الاغ: (۲۳ تومان و ۸ قران)

اجرت عمله: ۳۸۵ نفر، (مقررأ) (۸۱ تومان و ۲ قران)

۵ ذی قعدة	۶ ذی قعدة	۸ ذی قعدة	ایشأ	پشت میدان مشق ۲۳ نفر	۸ ذی قعدة	خیابان لاله‌زار که	اجرت خاکبرداری
۱۴۰ نفر، (مقررأ) (۲۲ تومان)	۱۲۰ نفر (فی) ۲	۱۱۴ نفر (فی)	۱۱ نفر (مقررأ)	(فی) ۱۷۵۰ دینار	۲۴ نفر (فی) دو	نصفه پروژه داده شده	خیابان لاله‌زار و
	قران (۲۴ تومان)	۲ قران، ۲۲ تومان	دو تومان و ۳ قران	(۴ تومان و ۲۵۰ دینار) قران،	۸ تومان و ۸ قران	۱۸ نفر (مقررأ) یک	خیابان باغ وحش و توپخانه مبارکه (۸ تومان)
۲۰ نفر (فی)	۱۲۰ نفر (فی) ۲	۸ قران	نایب (مقررأ) ۳ قران	اجرت گل برداری خیابان مریضخانه و جلیل‌آباد ۸ تومان (مقررأ) (یک تومان و ۳ قران)			

تعمیر عمارت بلدیه بانضمام شیشه‌بری (۳۷ تومان)

قیمت اشیاء اساسیه و غیره (عمده) جهت اداره بلدیه موافق جزوی که در دفتر ثبت است (۳۹۱ تومان و ۳۱۰۰ دینار)

قیمت اشیاء اساسیه جهت اداره بلدیه

(۳۳۱ تومان و ۱۹۵۰ دینار)

قیمت بخاری و اسباب	قیمت چراغ که در ماه شوال ایتباع شده	لوازمات قهوه خانه و ابدارخانه موافق صورت علیحده که در دفتر ثبت است	قیمت میز و صندلی و قفسه و میز دفتر و صندوقچه جای کاغذ و پاکت در وجه نجار:
(۳۱ تومان و ۸۵۰۰ دینار)	(۲۵ تومان و ۳۵۰۰ دینار)	(۵۳ تومان و ۸۹۵۰ دینار)	(۱۸۴ تومان)

قیمت بخاری	قیمت زیربخاری	لمپاء بزرگ و ورشو	لمپاء روی سر	قیمت سماور (۳)	قیمت قهوه خوری	قیمت سایر
۶ دستگاه (مقررأ) ۲۱ تومان	۶ عدد (مقررأ) (۵ تومان)	[دو زوجاً؟] (مقررأ)	ورشو یک روی (مقررأ) ۶	اسباب سماور و سایر لوازمات (۴۶ تومان و ۳ قران)	واسباب قهوه خوری دو دست (مقررأ) ۳ تومان و ۶۲۰۰ دینار	لوازمات (۳) تومان و ۸۷۵۰ دینار

اسباب پای	قیمت لوله بخاری	نشر نمره زنی	دیوار کوب
بخاری ۵ دست و خاک‌انداز و (مقررأ) ۲ تومان و ۵ قران	ذغال‌دان و جای نفط (۳ تومان و ۳۵۰۰ دینار)	یک عدد (مقررأ) ۲ تومان و ۸ قران	۲۵۰۰ دینار

قیمت ذغال سنگ و چوب سفید
(۳۲ تومان و ۳۰۰ دینار)

ذغال سنگ ۲ خروار
از قرار [خرواری، ۷ (۲ تومان)
تومان] (۳۰ تومان و
۳۰۰ دینار)

قیمت کتنگ و جاروب و غیره جهت
اداره بلدیة در وجه سرایدار از غره
رجب لغایت سلخ شوال
(۴ تومان)

ندارد

ندارد

بیات

قیمت کاغذ و پاکت و دفتر و دوسیه و سایر لوازمات جهت اداره بلدیة
(۶۰ تومان و ۲۱۵۰ دینار)

قیمت کاغذ و دفتر جهت دارالانشاء
انجمن بلدیة از قرار قبض میرزا محمد
علی خان منشی انجمن حواله تحویلدار
(۳ تومان و ۶۸۰۰ دینار)

قیمت کتابچه و دفتر جهت
اطاق مالیه از قرار قبض
میرزا علی خان مستوفی
حواله تحویلدار
(۸ تومان و ۱۳۰۰ دینار)

قیمت کتابچه و دفتر و
لوازمات دارالانشاء اداره
بلدیة از قرار قبض
لواءالدوله منشی باشی
اداره حواله تحویلدار
(۸ تومان و ۲ قران)

قیمت پاکت و کاغذ جهت
اداره انجمن بلدیة به
توسط مؤیدالدوله^(۸)
شهر شوال ۲۰۰۰ عدد
(مقرراً)
(۵ تومان و ۵ قران)

قیمت کاغذ نمرة ۷ جهت
زلاتین به توسط مؤیدالدوله
توسط جناب مستشار
(۶ قران)

قیمت کاغذ و لوازمات
اطاق تفتیش به توسط
مؤیدالدوله
(یک تومان و ۲۵۰۰ دینار)

قیمت کاغذ و سایر اشیاء
جهت اداره احصائیة دروجه
عیسی میرزا به توسط مؤید
الدوله
(۳ تومان و ۲۵۵۰ دینار)

قیمت مرکب خشک کن
و مرکب جهت اطاق
جناب رئیس و دفتر به
توسط مؤیدالدوله
(۳ قران)

قیمت [ذره بین] به توسط مؤید-
الدوله ۲ تومان و ۱۵۰۰ دینار

قیمت زنگ اخبار و غیره
۲ تومان و ۳۰۰ دینار

زنگ اخبار باسمه مهر در وجه قراول
۱ تومان و [۲ قران] ۵ قران
۳ قران

قیمت پنجاق جهت حوالجات
(۳۰۰ دینار)

قیمت دو فقره مهر جهت انجمن و اداره و قیمت مرکب و غیره
(۴ تومان و ۸ قران)

اجرت پرده بلدیة بانضمام
قاب (۱۱ تومان)

ندارد

مخارج ابدارخانه و قهوه خانه و غیره ۸۲ تومان و ۸ قران
مخارج ابدارخانه و قهوه خانه
۶۵ تومان و ۹۵۰۰ دینار

صرف روشنایی و کرایه چراغ در ماه رمضان
۱۶ تومان و ۸۵۰۰ دینار

قیمت از بیات جای و قلیان
و تنباکو در شهر رجب به
توسط مستشار
(۸ تومان و ۸۳۰۰ دینار)

شهر شعبان و رمضان
و چهار روزه اول
شوال به توسط ناظم
بانضمام کسر اسباب
(۳۱ تومان و ۱۳۰۰ دینار)

۲۵ روزه شوال به توسط
دولت ملی بانضمام کسر
اسباب
(۱۴ تومان و ۶۸۰۰ دینار)

شهر ذی قعدة
[ایضاً]
(۱۱ تومان و
۳۱۰۰ دینار)

صرف روشنایی در شبهای
ماه رمضان بانضمام کرایه
چراغ به توسط ناظم
(۹ تومان و ۷۳۰۰ دینار)

شهر شوال به توسط
دولت ملی
(۳ تومان و ۶ قران)

شهر ذی قعدة به
توسط محمدبیک
سرایدار
(۳ تومان و ۵۲۰۰ دینار)

مخارج متفرقه

۱۵۲ تومان و ۳ قران

قیمت طبع اعلانات و چک تحویلدار در وجه مطبعه فاروس (۱۲ تومان)	در وجه مطبعه صبح صادق جهت طبع روزنامه (۹ تومان و ۸ قران)	طبع چک حوالجات مالیه بلدی به صندوق و مباشرین در وجه مطبعه فارسیان (۸ تومان)	اجرت چاپ کاغذ و پاکت در وجه مطبعه شاهنشاهی به توسط مؤیدالدوله شهر شوال (۴ تومان و ۵ قران)	اجرت طبع اعلانات احتساییه و بلدی و [قبض] در شبکه ها (۷۶ تومان و ۶ قران)	۴۹ تومان
				کرایه درشکه جهت رفتن [اولیای] و کلا به شمیران نزد مشیرالسلطنه و قوام الدوله جهت [مطالبات] بلدی ۲ تومان مخارج متفرقه ۲۰ تومان	قیمت دو ورق نقشه شهر طهران (۷ تومان)

(۵۹۸ تومان و ۳ قران)

مواجب مستخدمین که از غره شوال برقرار و موجب داده می شود از میرزا و منشی و ثبات و پیشخدمت و ناظم و فراش و سرایدار و باشماقچی ^(۱) و آبدار و قهوهچی و قراول به موجب جزو علی حده از بابت شهر شوال (۲۳۰ تومان و ۵ قران)	مواجب مباشرین میدان سوق الدواب و میدان محمدیه و حق الارض نطق از سرکار و میرزا و اردل ^(۲) و غیره (۲۳۹ تومان و ۳ قران)	سوق الدواب از ۱۵ رمضان لغایت ۷ ذی قعدة (۶۳ تومان و ۲ قران)	امیدان محمدیه از ۱۵ رمضان لغایت ۸ ذی قعدة (۶۳ تومان و ۸ قران)	حق الارض نطق از ۱۶ رمضان لغایت سلخ ذی قعدة: ۱۱۲ تومان و ۳ قران
				قران تفسیر خان مظفر ۳۲ تومان نصاب ۷۵ تومان و ۳ قران

مواجب قراول و غیره (۱۴ تومان)

از بابت مواجب قراول در شهر شعبان و رمضان (۱۰ تومان)	مواجب ده روزه دو نفر فراش جهت نواقل (۴ تومان)	مواجب میرزا ابوالقاسم خان از بابت شهر ذی قعدة که مساعده گرفته است (۹ تومان)	شاگرد آبدار از بابت مواجب شهر شعبان (۳ تومان)
---	---	---	---

ندارد (بیاض)

حق الزحمه دوازده نفر اجزاء که از ابتدای تاسیس بلدی و وجودشان لازم بوده و فعلاً خارج شده اند (۱۰۲ تومان و ۵ قران)

[تممه، راده]: (۳۱۰ تومان و ۸۰۰ دینار)

نزد اکرم الممالک باقی است که بعد از گرفتن جمع خواهد شد: (۵۶ تومان و ۶۷۵۰ دینار)

پرونده گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

[تممه، راده] که در نزد تحویلدار است
۲۵۳ تومان و ۳۰۵۰ دینار علوم انسانی

جمع و خرج اداره بلدی مطابق این [کتابه] ورقه است که در حضور و کلاهی محترم انجمن بلدی خوانده شده و رای داده اند؛ از تاریخ ۱۶ رمضان لغایت سلخ ذی قعدة الحرام قوی- نیل ۱۳۲۵ [مهر: اداره بلدی طهران ۱۳۲۵] و هرگاه شرح این جمع و خرج را مشروحاً بخواهند به دفتر مالیه اداره بلدی رجوع نمایند و ثبت او را از دفتر و کتابچه ملاحظه نمایند. [مهر: اداره بلدی طهران ۱۳۲۵]^(۳)

بمع و صبح اولو مترجم بدیهیات حیات شرف و رفیقیت حضرت دادید اولیاد که حکم از ان تاریخ ۱۴ ارضان اطلاق کرده
مبصر سحر شرفی که در آن روز بیدار بود و دیگر تصرف که در تاریخ ۱۴ ارضان نیت نفع فرموده حکم می فرموده ۱۴ ارضی فرموده است
دیگر اطلاق دیگر کتاب در کتبیات با تفرقه های ارضی در کتب ساری ارضی که در کتب ساری در کتب ساری

ایک لیس اطلاق

ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق

ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق

ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق

ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق

ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق
ایک لیس اطلاق

۵۰
تیم باستان

کتاب الفیاض
در بیان احوال و عیال و کسب و معاش
و در بیان احوال و عیال و کسب و معاش
و در بیان احوال و عیال و کسب و معاش

کتاب الفیاض
در بیان احوال و عیال و کسب و معاش
و در بیان احوال و عیال و کسب و معاش

کتاب الفیاض
در بیان احوال و عیال و کسب و معاش
و در بیان احوال و عیال و کسب و معاش
و در بیان احوال و عیال و کسب و معاش

کتاب الفیاض
در بیان احوال و عیال و کسب و معاش
و در بیان احوال و عیال و کسب و معاش
و در بیان احوال و عیال و کسب و معاش

کتاب الفیاض
در بیان احوال و عیال و کسب و معاش
و در بیان احوال و عیال و کسب و معاش
و در بیان احوال و عیال و کسب و معاش

کتاب الفیاض
در بیان احوال و عیال و کسب و معاش
و در بیان احوال و عیال و کسب و معاش
و در بیان احوال و عیال و کسب و معاش

کتاب الفیاض

ما...

رهن کد میسر از غره نزال بر قلم در آب هم میوزند که در پیش
در کت و پیکت و ده علم و کور و در لاله در آب و در کور
و در کور و قلم در آب و در عینه است نزال

رهن کد میسر از غره نزال بر قلم در آب هم میوزند که در پیش
در کت و پیکت و ده علم و کور و در لاله در آب و در کور
و در کور و قلم در آب و در عینه است نزال

...

رهن کد میسر از غره نزال بر قلم در آب هم میوزند که در پیش
در کت و پیکت و ده علم و کور و در لاله در آب و در کور
و در کور و قلم در آب و در عینه است نزال

ملا...

رهن کد میسر از غره نزال بر قلم در آب هم میوزند که در پیش
در کت و پیکت و ده علم و کور و در لاله در آب و در کور
و در کور و قلم در آب و در عینه است نزال

رهن کد میسر از غره نزال بر قلم در آب هم میوزند که در پیش
در کت و پیکت و ده علم و کور و در لاله در آب و در کور
و در کور و قلم در آب و در عینه است نزال

۵۲
سپهرستان

۱. ر.ک: آرشیو س. اسناد ملی ... (کد: ۱۵۵۷۷-۲۹۰۰۵۱۸ ن ۲ الفالف ۱). این سند متن کاملی است از «کتابچه قانون بلدیة» ۱۳۲۵ ق. در ۶ صفحه، شامل: مذاکرات روز پنجشنبه چهارم ربیع‌الاولی ۱۳۲۵ دارالشورای ملی
۲. دکترخلیل‌خان ثقفی، فرزند حاج‌میرزا عبدالباقی حکیم‌باشی ملقب به اعتضادالاطبا است. وی طبیب مخصوص مظفرالدین‌شاه قاجار بود و در ترغیب شاه برای امضای نظامنامه و صدور فرمان مشروطیت نقش نسبتاً مؤثری داشته است ... برای آگاهی بیشتر، ر. ک: کریم سلیمانی، القاب رجال دوره قاجاریه، تهران، نشر نی، ۱۳۷۹، ص ۳۶ و نیز ن. ک: محسن روستایی، تاریخ طب و طبابت در ایران (از عهد قاجار تا پایان عصر رضاشاه)، ج دوم، تهران، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ۱۳۸۲، ص ۷۹ به بعد.
۳. ن. ک: فرخزاد خمسی، اسنادی پیرامون شهرداری تهران و تشکیلات آن، ۶۸۲۱-۵۱۳۱ ش. مجله گنجینه طهران، دفتر دوم، زمستان ۱۳۷۸، ص ۱۰۱.
۴. برای آگاهی بیشتر ر. ک: پاشالوا مختاری، تاریخ هفتاد ساله پلیس ایران، تهران، چاپخانه ارتش، ۱۳۲۶، ص ۲۸ - ۴۲.
۵. علی‌رضاخان قاجار قوائلو، فرزند موسی‌خان، دایی ناصرالدین‌شاه (۱۳۲۸-۱۳۲۸ ق.) ملقب به عضدالملک، آخرین سمت وی، نیابت سلطنت احمدشاه قاجار بوده است ... در این زمینه ر. ک: جورج پ. چرچیل، فرهنگ رجال قاجار، ترجمه و تألیف غلامحسین میرزا صالح، تهران، زرین ۱۳۶۹، ص ۱۲۳. و نیز ن. ک: عباس اسکندری، تاریخ مفصل مشروطیت ایران یا کتاب آرزو، تهران، غزل، ۱۳۶۱، ص ۲۶۳.
۶. ن. ک: سیداصغر موسوی عبادی، شهرداران تهران (از عصر ناصری تا دولت خاتمی)، تهران، نشر خرم، ۱۳۷۸، ص ۵۹.
۷. علاوه بر مطالبی که به لحاظ موضوعی و محتوایی فضای سند را تشکیل می‌دهد با لغات و اصطلاحات اختصاصی و دیوانی - سندی رو به رو هستیم که هر کدام آنها در جای خود برای تاریخ بلدیة تعیین‌کننده هستند و ارتباط تنگاتنگی با این موضوع دارند. از جمله الفاظ و عباراتی چون: سوق‌الدواب - حق‌الارض نطف - احتسابیه - نواقل - دوسیه - دارالانشاء - باشاچی - وجه اعطایی - آردل و ...
۸. در حقیقت تصویر و کپی این سند در قطع (A۳) در میان اسنادی بود که بنده برای آشنایی با خط سیاق در اختیارم بود و متأسفانه یادداشتی پیرامون آن نیافتم که توسط چه کسی این سند به بنده لطف شده است و یا اینکه از کتاب یا منبع خاصی کپی آن را تهیه نموده‌ام (والله اعلم)
۹. در درجه اول، بنده شکل سیاقه آغازین متن سند را با قدری تردید در مفهوم [قبض] دریافت نمودم؛ هر چند با نگاهی دیگر، مفهوم [بیاض]: به معنی نوشته پاکتویس شده و سواد هم از آن برداشت می‌شود... (؟)
۱۰. مؤیدالدوله: [احتمالاً ابوالفتح‌میرزا، فرزند سلطان احمد‌میرزا حسام‌السلطنه (متوفی ۱۳۳۰ ق.)]
۱۱. سوق‌الدواب: بازار خرید و فروش چهارپایان بارکش
۱۲. این کلمه را بنده در درجه اول «الباقی» می‌خوانم، اما نسبت به آن قدری تردید دارم، چرا که ممکن است (امانی) بوده باشد؟!
۱۳. با قدری تردید این کلمه را «تبعه» خواندم در متن با کلمه‌ای روبرو هستیم که علاوه بر اینکه ریختگی مختصری دارد به شکل (طبعه) دیده می‌شود. لذا ممکن است املاي این کلمه با (ط) نگاشته شده باشد و بنده هم (طبعه) را به تبعه) مبدل ساختم؟!
۱۴. ظاهراً کلمه بیشتر به (خط) شبیه است. اما به لحاظ محتوا و معنا به نظرم (قسط) ارجحیت دارد؟!
۱۵. امین‌الضرب: در حدود سال ۱۳۲۳ ق. میرزااحمدودخان حکیم‌الملک از شرکت عمومی الکتریک، کارخانه برق خرید و به ایران آورد و پس از درگذشت او حاج‌حسین امین‌الضرب آن را خرید و مظفرالدین‌شاه امتیاز برق را به امین‌الضرب واگذار نمود. این کارخانه در سال ۱۳۲۵ ق. شروع به کار کرد و تا چهارهزار چراغ را روشن می‌کرد و محل آن در ابتدای خیابان چراغ برق بود که ظاهراً به همین مناسبت آن را چراغ برق گفته‌اند. البته در آن روز برق شیوعی نداشت و فقط چند خیابان عمده تهران مثل: لاله‌زار، چراغ برق، خیابان تختی (سعدی جنوبی امروز)، خیابان شاه‌آباد و اسلامبول برق داشت. برق امین‌الضرب در اوایل سال ۱۳۳۲ ش. تعطیل شد. در این زمینه، ن. ک: حسین محبوبی اردکانی، تاریخ مؤسسات تمدنی جدید در ایران، به کوشش: کریم اصفهانیان و جهانگیر قاجاریه، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۶۸، ج سوم، ص ۳۸۵ - ۳۸۷.
۱۶. ریختگی در این عدد سیاقیه به نحوی بود که بین ۹ هزار و شش هزار تردید دارم. هر چند که (۹۹۰۰ دینار) را بر (۶۹۰۰ دینار) ترجیح می‌دهم؟!
۱۷. اصل: قيمة سوار
۱۸. در صفحه دوم سند، مضافاً به لقب مؤیدالدوله یعنی: (الدوله) به شکلی نوشته شده که با سایر هم‌دینقانش مثل لواء‌الدوله و اسم و لقب مؤیدالدوله که در سطر آغازین سند آمده، شرایط دیگر و متفاوتی پیدا کرده و از (الدوله) برداشت البراءة یا برواۃ حاصل می‌شود. البته این اشکالی است که در مقایسه با مواردی که عرض شد به ظاهر کلمه داشتیم. اما با توجه به محتوای عبارات (لفظ و معنی) و قراین موجود: (مؤیدالدوله) صحیح به نظر می‌رسد.
۱۹. باشماچی: کفشدار
۲۰. آردل: فراشی که برای خواندن و احضار سپاهیان یا گناهکاران و یا مدعی علیهم می‌فرستند.
۲۱. بنده سعی نمودم که بازنویسی این سند سیاقیه را به نحوی پیاده کنم که دقیقاً با شکل و شمایل متن سند و حروف‌چینی آن به همان ترتیب و چینش درون محتوای سند، صورت پذیرد. فکر می‌کنم با این روش دیگر نیازی به شماره‌گذاری و عدد و علامت اختصاری و ... و مواردی از این قبیل نداشته باشیم و خوانندگان و علاقه‌مندان می‌توانند متن استنساخ شده را با تصویر سند، از آغاز تا انجام مطابقت و سپس مطالعه و بازخوانی نمایند.